

Sygn. akt **I AGa 112/21**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej w składzie:

Przewodniczący Sędzia Elżbieta Fijałkowska

Sędziowie: Małgorzata Gulczyńska, Małgorzata Goldbeck-Malesińska

po rozpoznaniu w dniu 29 czerwca 2021 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) **spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.**

przeciwko (...) **spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 2 lutego 2021r. sygn. akt IX GC 586/20

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) w pkt. 1 zasądzoną tam kwotę obniża do 44. 280 zł (czterdzieści cztery tysiące dwieście osiemdziesiąt), a w pozostałej części powództwo oddala;

b) w pkt. 3 kosztami procesu obciąża powoda w 46%, a pozwanego w 54% i zasądza od pozwanego na rzecz powoda 2642 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

2. apelację pozwanego w pozostałej części oddala.

3. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 1293 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego

Małgorzata Gulczyńska Elżbieta Fijałkowska Małgorzata Goldbeck-Malesińska

Sygn. akt **I AGa 112/21**

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 27 maja 2020 r. powód (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz powoda kwoty 81.795,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego – według spisu kosztów, a w razie jego nieprzedstawienia według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na pozew złożonej w dniu 17 lipca 2020 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W dalszym toku procesu strony podtrzymały swoje stanowiska.

Wyrokiem z dnia 2 lutego 2021 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu

- 1. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 72.570 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia zapłaty;**
- 2. w pozostałym zakresie powództwo oddalił;**
- 3. kosztami procesu obciążył powoda w 11%, a pozwanego w 89% i w związku z tym zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.865,36 zł.**

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne i wnioski.

Powód jest producentem narzędzi malarskich i budowlanych, szczotek gospodarczych i kosmetycznych. Ze swej działalności w latach 2017-2019 osiągał roczny przychód ze sprzedaży netto oscylujący w okolicy 16 mln złotych. Z kolei pozwany prowadzi w Polsce sieć hurtowni pod nazwą (...) (tzw. (...)).

Strony podjęły współpracę gospodarczą w 2012 r. Warunkiem nawiązania współpracy przez pozwanego było podpisanie przez powoda zaproponowanej mu umowy handlowej, a także podpisywanie (...) w kolejnych latach współpracy, które przewidywały po stronie powoda dodatkowe opłaty za usługi pozwanego. Zarówno umowa z dnia 28 lutego 2012 r. o współpracy handlowej, jak i zawarte na jej podstawie Ustalenia Roczne opracowywał jednostronnie pozwany i nie było możliwe by w drodze negocjacji znieść obowiązek ponoszenia przez powoda opłat za dodatkowe usługi pozwanego, ani chociażby obniżyć ich wysokość.

Przedstawienie powodowi warunków handlowych odbywało się w trakcie spotkań organizowanych przez pozwanego. W spotkaniach dotyczących (...) na lata 2016/2017 i 2018/2019 brali udział przedstawiciel pozwanego (J. M. (1)) oraz członkowie zarządu powoda.

W dniu 28 lutego 2012 r. strony zawarły umowę o współpracy handlowej, w której zobowiązały się stale zawierać umowy sprzedaży towarów powoda oraz umowy o świadczenie usług pozwanego. Umowa miała charakter ramowy. W jej wykonaniu powód dostarczał odpłatnie pozwanemu towar w postaci narzędzi malarskich i budowlanych, a także szczotek gospodarczych, który pozwany sprzedawał następnie we własnym imieniu - w prowadzonych przez siebie hurtowniach wielkopowierzchniowych - bezpośrednio odbiorcą. Warunki współpracy powoda i pozwanego były przy tym doprecyzowywane szczegółowo na kolejne lata obowiązywania umowy w oparciu o dodatkowe porozumienia nazywane (...).

Zgodnie z treścią umowy, uzgodnione przez strony ceny katalogowe towarów miały być pomniejszane o rabaty przyznawane pozwanemu przez powoda. Pozwany świadczyć miał również na rzecz powoda dodatkowe usługi związane w przeważającej części z szeroko pojętym marketingiem. Zasady przyznawania rabatów i ich wysokość oraz usługi i wynagrodzenia za ich świadczenie określone miały być w Ustaleniach Rocznych.

Pozwany uprawniony został przy tym do dokonywania potrąceń wszelkich wierzytelności pozwanego wobec powoda, a powód wyraził zgodę na dokonywanie takich potrąceń i upoważnił pozwanego do składania w jego imieniu stosowanych oświadczeń w tym zakresie. W przypadku różnic między treścią umowy, a (...) pierwszeństwo miały mieć (...)

W dniu 19 grudnia 2015 r. strony zawarły (...) na lata 2016/2017, gdzie określone zostały, w szczególności następujące zasady współpracy:

1) w pkt IV:

a) ppkt A – zlecenie przez powoda wykonania usług konsultacji handlowej w zakresie oceny rynku w każdym miesiącu, w którym powstanie nowa hala w kanale C.&C. i w kanale F.;

b) ppkt B – zlecenie przez powoda wykonania usługi konsultacji handlowej w zakresie oceny rynku w miejscu, w którym zostanie dokonana modernizacja dali w kanale C.&C.;

2) w pkt V – zlecenie przez powoda wykonania usługi polegającej na umieszczeniu nazwy w urodzinowej karcie okolicznościowej.

Natomiast w dniu 11 grudnia 2017 r. strony zawarły (...) na lata 2018/2019, gdzie określone zostały, w szczególności następujące zasady współpracy:

a) porozumienie w związku z otwarciem nowej hali w kanale C.&C. i w kanale F.; zamówienie przez powoda raportu oceny rynku dla 2 miast; mogło być zamienione za obustronnym porozumieniem na usługę promocyjną dodatkowej ekspozycji towaru w okresie tygodni lub umieszczenie produktu w gazetce reklamowej;

b) prezentacja dostawcy poprzez link do strony www wskazanej przez powoda na stronie (...) podczas promocji czerwcowej.

W związku z zawartymi (...) pozwany obciążył powoda następującymi fakturami VAT:

1) w roku 2017:

a) faktura nr (...) z dnia 30 czerwca 2017 r. na kwotę 12.000 zł netto (14.760 zł brutto), warunki płatności: kompensata do dnia 30 czerwca 2017 r.; wystawiona za: wykonanie raportu na temat zachowań konsumpcyjnych nabywczych mieszkańców W. i województwa (...) ((...)) – raport B. S.;

b) faktura nr (...) z dnia 30 czerwca 2017 r., na kwotę 7.500 zł netto (9.225 zł brutto), warunki płatności: kompensata do dnia 30 czerwca 2017 r.; wystawiona za: usługę umieszczenia nazwy dostawcy w urodzinowej karcie okolicznościowej ((...));

2) w roku 2018:

a) faktura nr (...) z dnia 30 czerwca 2018 r. na kwotę 11.500 zł netto (14.145 zł brutto), warunki płatności: kompensata do dnia 30 czerwca 2018 r.; wystawiona za usługi marketingowe ((...)), które polegały na udostępnieniu linku do strony www należącej do powoda na stronie (...)

b) faktura nr (...) z dnia 11 lipca 2018 r. na kwotę 12.000 zł netto (14.760 zł brutto); warunki płatności: kompensata do dnia 11 lipca 2018 r.; wystawiona za usługę udostępnienia dodatkowej powierzchni reklamowej ((...)), która polegała na umieszczeniu towaru pozwanego (uprzednio nabytego od powoda) oznaczonego firmą powoda w odpowiednich miejscach sklepu (w głównych alejkach, tuż przy kasach lub przy końcówkach regałów);

3) w roku 2019:

a) faktura nr (...) z dnia 26 czerwca 2019 r. na kwotę 11.500 zł netto (14.145 zł brutto); warunki płatności: kompensata do dnia 26 czerwca 2019 r.; wystawiona za usługi marketingowe ((...)) które polegały na udostępnieniu linku do strony www należącej do powoda na stronie (...);

b) faktura nr (...) z dnia 11 września 2019 r. na kwotę 12.000 zł netto (14.760 zł brutto); warunki płatności: kompensata do dnia 11 września 2019 r.; wystawiona za usługę udostępnienie dodatkowej powierzchni reklamowej

((...), która polegała na umieszczeniu towaru pozwanego (uprzednio nabytego od powoda) oznaczonego firmą powoda w odpowiednich miejscach sklepu (w głównych alejkach, tuż przy kasach lub przy końcówkach regałów);

c) faktura nr (...) z dnia 10 kwietnia 2019 r. na kwotę 12.000 zł netto (14.760 zł brutto); warunki płatności: kompensata do dnia 10 kwietnia 2019 r.; wystawiona za usługę udostępniania dodatkowej powierzchni reklamowej ((...)) Przy czym faktura ta została zmieniona fakturą korygującą nr (...) z dnia 31 maja 2019 r., w ten sposób, że wartość wynagrodzenia w kwocie 12.000 zł skorygowana została do kwoty 0 zł.

Łączna wartość faktur jakimi pozwany obciążył powoda wynosiła 81.795 zł brutto. Wszystkie opłaty na łączną kwotę 81.795 zł brutto objęte fakturami VAT wystawionymi przez pozwanego zostały skompensowane z wzajemnymi należnościami objętymi fakturami VAT wystawionymi przez powoda za dostarczony towar w danym okresie współpracy.

Pismem z dnia 17 marca 2020 r. powód wypowiedział pozwanemu umowę o współpracy Pismem z dnia 7 maja 2020 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 81.795 zł w terminie do dnia 15 maja 2020 r. W odpowiedzi pozwany nie uznał roszczeń powoda.

W niniejszej sprawie powód dochodził od pozwanego zapłaty zarzucając mu popełnienie czynu nieuczciwej konkurencji. Powód istoty tego naruszenia dopatrywał się w pobieraniu przez pozwanego od powoda innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży. Pozwany twierdził, że usługi przez niego świadczone na rzecz powoda miały charakter realny, a sam powód czerpał z nich korzyści. Pozwany podniósł też zarzut przedawnienia części roszczenia dochodzonego przez powoda w kwocie 23.985 zł, jak również zarzucił, że roszczenie zostało bezpodstawnie powiększone o wartość podatku VAT.

Zadaniem Sądu było ustalenie, czy pozwany dopuścił się czynu nieuczciwej konkurencji pobierając od powoda opłaty wskazane w fakturach załączonych do pozwu. W myśl art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (dalej: u.z.n.k) czynem nieuczciwej konkurencji jest utrudnianie innym przedsiębiorcom dostępu do rynku, w szczególności przez pobieranie innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży.

Celem regulacji art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. jest przeciwdziałanie praktykom sieci handlowych, polegającym na uzależnieniu przyjęcia do sklepu towaru danego dostawcy od wniesienia przez niego opłat za przyjęcie towaru do sklepu, nie mających charakteru marży handlowej, których skutkiem jest zakłócenie uczciwej konkurencji między dostawcami towarów do tych sieci. Ustawodawca nie zdefiniował „opłat za przyjęcie towaru do sieci”, wskazując, że nie obejmują one marży handlowej, rozumianej jako różnica, między ceną płaconą przez kupującego, a ceną uprzednio zapłaconą przez przedsiębiorcę, wynikającą z kosztów i zysku przedsiębiorcy. Do tego rodzaju opłat zaliczyć można np. opłaty za zawarcie umowy z siecią, tj. samo wejście nowego dostawcy do danej sieci, opłaty za reklamę i promocję towarów (tzw. opłaty reklamowe), opłaty za umieszczenie na półce i odpowiednie wyeksponowanie określonej ilości towaru (tzw. opłata półkowa), opłaty za wprowadzenie towarów do sieci informatycznej.

Dla oceny, czy świadczenia pieniężne uiszczane przez dostawcę mają charakter niedozwolonych opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży, w rozumieniu art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k., nie mają decydującego znaczenia zarówno forma zastrzeżenia tego rodzaju świadczeń, jak i użyte dla ich określenia nazewnictwo. W typowej umowie sprzedaży (dostawy) do obowiązków sprzedawcy (dostawcy) należą wyłącznie świadczenia o charakterze niepieniężnym tzn. przeniesienie na rzecz kupującego (odbiorcy) własności i posiadania rzeczy, natomiast obowiązek świadczenia pieniężnego, czyli zapłaty obciąża kupującego (art. 535 k.c., art. 605 k.c.). Jeżeli zatem na sprzedawcę również w formie tzw. umów promocyjnych, zostają nałożone obowiązki dodatkowych świadczeń pieniężnych, należy domniemywać, że w ten sposób uiszczana jest w rzeczywistości zabroniona opłata za przyjęcie towaru do sprzedaży.

W świetle art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. zakazane są jedynie takie opłaty, gdzie świadczenie po stronie nabywcy polega wyłącznie na zawarciu umowy z danym dostawcą, a więc nie nakłada na ten podmiot żadnych obowiązków polegających na działaniu, na przykład w postaci dostarczania określonej wiedzy, czy wykonywania innych świadczeń,

których efekty mają pozytywne oddziaływanie również na sferę ekonomiczną dostawcy (K. Szczepanowska – Kozłowska, glosa do orz. SN z 26.01.2006r. II CK 378/05, Glosa 2007/2/105). Świadczenia te muszą mieć rzeczywisty charakter świadczeń wzajemnych (ekwiwalentnych), co oznacza, że dostawca poprzez zapłatę ceny zyskuje wymierną dla niego korzyść od odbiorcy towarów, inną niż zapłata za towar i odpowiadającą wartości zapłaconej ceny.

Pozwany wskazał, że nie utrudniał dostępu do rynku powodowi, jednak okoliczność ta nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ wskazanie w przepisie art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. jako formy utrudniania dostępu do rynku pobieranie innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży ma ten skutek, że nie jest konieczne dodatkowo wykazywanie, że nastąpiło w jego wyniku utrudnienie dostępu do rynku. Sam ustawodawca przesądził bowiem, że tego rodzaju, stypizowane ("nazwane") ustawowo zachowanie staje się czynem niedozwolonej konkurencji, a więc, że utrudnia ono dostęp do rynku (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 3 lipca 2013 r. I ACa 505/13). Oznaczało to, że pobieranie innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży stanowi czyn nieuczciwej konkurencji, bez konieczności dowodzenia, że zachowanie pozwanego skutkowało utrudnieniem dostępu do rynku powodowi.

W ocenie Sądu zawarte przez strony zobowiązania kontraktowe nie wykazywały zgodności z zasadami uczciwej konkurencji. Były one bowiem w rzeczywistości umową o świadczenie opłat za przyjęcie towarów do sprzedaży, z wyjątkiem usługi polegającej na umieszczeniu nazwy dostawcy w urodzinowej karcie okolicznościowej (o czym szerzej w innym miejscu uzasadnienia).

Pozwany obciążył powoda fakturami za wykonanie raportu na temat zachowań konsumpcyjnych nabywczych mieszkańców W. i województwa (...) ((...)) – raport B. S., umieszczenie nazwy powoda w urodzinowej karcie okolicznościowej ((...)), usługi marketingowe ((...)), które polegały na udostępnieniu linku do strony www należącej do powoda na stronie (...) oraz udostępnienie dodatkowej powierzchni reklamowej ((...)), która polegała na umieszczeniu towaru pozwanego (uprzednio nabytego od powoda) oznaczonego firmą powoda w odpowiednich miejscach sklepu (w głównych alejkach, tuż przy kasach lub przy końcówkach regałów).

Zdaniem Sądu wykonany przez B. S. raport ma charakter ogólnikowy i co istotne dotyczy, zachowań konsumentów, a nie przedsiębiorców, którzy handlują z powodem. Zatem raport ten miał tylko znaczenie dla pozwanego.

Natomiast nałożona przez pozwanego na powoda opłata za udostępnienie dodatkowej powierzchni reklamowej stanowi klasyczny przejaw tzw. opłaty półkowej. Usługa ta miała polegać na umieszczeniu towaru pozwanego (uprzednio nabytego od powoda) oznaczonego firmą powoda w odpowiednich miejscach sklepu - w głównych alejkach, tuż przy kasach lub przy końcówkach regałów. Zatem bez wątplenia była to opłata inna niż marża handlowa, pobierana przez pozwanego od powoda za przyjęcie towaru do sprzedaży.

Nie sposób również inaczej zakwalifikować opłaty pobieranej za udostępnienie linku do strony www należącej do powoda na stronie pozwanego, tj. (...)pl. (...), bowiem przedstawił jedynie informację kto jest producentem towarów, którymi handluje. Nadto do takiej informacji mają prawo konsumenci, tj. klienci pozwanego.

Sąd uznał, że wskazane powyżej opłaty stanowią czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. Powód był zobowiązany do ich ponoszenia, pomimo tego, że nie uzyskiwał żadnego nowego świadczenia ze strony pozwanego. Dodatkowe opłaty pozostawały bez związku z umową sprzedaży towarów i są nieuzasadnione kosztowo.

Warunkiem nawiązania współpracy gospodarczej przez pozwanego było podpisanie przez powoda zaproponowanej mu umowy handlowej, a także podpisywanie (...) w kolejnych latach współpracy, które przewidywały po stronie powoda dodatkowe opłaty za usługi pozwanego. Zarówno umowa z dnia 28 lutego 2012 r. o współpracy handlowej, jak i zawarte na jej podstawie (...) opracowywał jednostronnie pozwany i nie było możliwe by w drodze negocjacji znieść obowiązek ponoszenia przez powoda opłat za dodatkowe usługi pozwanego, ani chociażby obniżyć ich wysokość, co wynikało przede wszystkim z wiarygodnych zeznań członka zarządu powoda. Zatem – jak słusznie wskazał powód – mógł on przystąpić do umowy akceptując prawo pozwanego do pobierania jednostronnie narzuconych opłat albo w

ogóle zrezygnować ze współpracy polegającej na dostawie towarów do sieci handlowej pozwanego. W ocenie Sądu – także to przesądzało o braku ekwiwalentności świadczenia pozwanego.

Z kolei usługa umieszczenia nazwy powoda w urodzinowej karcie okolicznościowej – wbrew stanowisku powoda – stanowiła w rzeczywistości reklamę. Kartka ta zawierała logo powoda i została skierowana do podmiotów trzecich dzięki czemu upowszechniono w zbiorowej świadomości markę powoda. Tym samym, naliczenie opłaty za powyższą usługę nie można uznać za czyn nieuczciwej konkurencji, którego miały się dopuścić pozwany w przeciwieństwie do wcześniej wskazanych czynności pozwanego.

Co do zarzutu częściowego przedawnienia roszczenia powoda Sąd wskazał, że roszczenia wynikające z czynów nieuczciwej konkurencji przedawniają się na zasadzie deliktów, więc zastosowanie znajduje art. 442¹ § 1 k.c. Powód dowiedział się o szkodzie w dniu 30 czerwca 2017 r. (tj. dzień obciążenia powoda przez pozwanego najdalej wymagalną fakturą, a pozew wniesiono w dniu 27 maja 2020 r.) W chwili złożenia pozwu w żadnej mierze nie upłynął jeszcze termin przedawnienia roszczenia powoda.

Sąd uznał, że pozwany dopuścił się czynów nieuczciwej konkurencji i w związku z tym powodowi należy jest zwrot bezpodstawnie uzyskanych korzyści, o którym mowa w art. 18 ust. 1 pkt 5 u.z.n.k. Powyższy przepis odwołuje się do zasad ogólnych, a zatem do art. 405 k.c. Sąd zwraca uwagę, że przesłankami uwzględnienia roszczenia jest: wzbogacenie jednego podmiotu, zubożenie drugiego, związek między wzbogaceniem, a zubożeniem oraz bezpodstawność wzbogacenia. Z uwagi na to, że z roszczeniem tym można wystąpić dopiero po dokonaniu czynu nieuczciwej konkurencji, fakt ten zastępuje przesłankę braku podstawy prawnej (E. Nowińska, M du Vall w Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Warszawa 2008r. s. 304). Koniecznym zatem jest wykazanie spełnienia przesłanek dotyczących zaistnienia wzbogacenia pozwanego i związanego z nim zubożenia powoda. Wskazać należy, że Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 sierpnia 2009r. III CZP 58/09 OSNC 2010/3/37 zaznaczył, że art. 18 ust. 1 pkt 5 u.z.n.k. stanowi samodzielną podstawę do dochodzenia roszczenia o wydanie przez kupującego bezpodstawnie uzyskanych korzyści z tytułu pobierania od sprzedawcy innych niż marża handlowa opłat.

Dokonywanie transferów finansowych od powoda na rzecz pozwanego było okolicznością bezsporną. Zapłata należności objętych pozwem dokonywana była przez potrącenie tych kwot z należnościami jakie pozwany miał wobec powoda. Powód wykazał wzbogacenie się pozwanego jego kosztem, a w konsekwencji zaistnienie podstawowej i koniecznej przesłanki do uwzględnienia żądania opartego na art. 18 ust. 1 pkt 5 u.z.n.k.

Powód wykazał swoje roszczenie co do kwoty 72.570 zł, ponieważ pozwany mógł jedynie pobrać od powoda opłatę w wysokości 9.225 zł za umieszczenie nazwy powoda w urodzinowej karcie okolicznościowej.

Zarzut pozwanego jakoby powód zawyżył swoje roszczenie poprzez doliczenie VAT okazał się chybiony. Pozwany na tę okoliczność nie przedstawił żadnych dowodów. Powyższego zarzutu nie poparł nawet żadnymi twierdzeniami, a jedynie przypuszczeniami Tym samym zarzut pozwanego jako gołosłowny należało uznać za niewykazany.

Sąd, na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 5 u.z.n.k. w punkcie 1 wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 72.570,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia zapłaty. O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. Roszczenie powoda ma charakter zobowiązania bezterminowego, które stosownie do treści art. 455 k.c. winno zostać spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Powód wykazał, że przed procesem skutecznie wzywał pozwanego do zapłaty dochodzonego roszczenia do dnia 15 maja 2020 r. Z kolei mając na względzie, że pozwany mógł pobrać opłatę za umieszczenie nazwy powoda na kartce okolicznościowej – Sąd w pkt 2 wyroku oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Z uwagi na uwzględnienie roszczeń powoda objętych pozwem w 89 % w punkcie 3 wyroku Sąd orzekł o kosztach wywołanych wniesieniem tegoż pozwu na podstawie art. 100 zd.1 k.p.c.

Apelację od wyroku wniósł pozwany, zaskarżył wyrok w części zasądzającej powództwo i rozstrzygającej o kosztach postępowania i podniósł:

1. zarzuty dotyczące błędnej wykładni art. 15 ust. 1 pkt 4 unzk – art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji („unzk”) w zw. z art. 6 kc poprzez jego niewłaściwą wykładnię oraz błędne przyjęcie, że:

- wynagrodzenie kupującego z tytułu różnego rodzaju usług reklamowych i promocyjnych, w tym za dodatkową ekspozycję towarów dostawcy, z góry musi być uznane za tzw. opłatę półkową, podczas gdy dokonanie takiej oceny a limine jest nieprawidłowe, co potwierdza w szczególności najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego, które w ramach swobody umów dopuszcza możliwość zawierania przez kupującego ze sprzedawcą różnego rodzaju umów na promowanie towarów dostawcy, chociażby stały się one własnością kupującego, i które są świadczone w interesie obu ww. stron i mogą służyć zwiększeniu wzajemnych obrotów;

- to na pozwanym (kupującym) spoczywa ciężar dowodu wykazania, że pobrane przez niego wynagrodzenie i świadczone usługi nie podlegają pod hipotezę art. 15 ust. 1 pkt 4 unzk (czyli nie mają charakteru tzw. opłaty półkowej), podczas gdy to powód musi udowodnić znamiona czynu z art. 15 ust. 1 pkt 4 unzk, co w wypadku usług marketingowych wiąże się z koniecznością wykazania m.in. że usługi nie były świadczone, sprzedawca nie miał wpływu na treść tych usług, nie mogły one przynieść dostawcy jakichkolwiek korzyści lub uzgodnione w zamian wynagrodzenie nie było ekwiwalentne;

2. zarzuty dotyczące uchybienia przepisom postępowania – art. 205³ §1,2,5 k.p.c. w zw. z art. 458^s §1 i §4 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, co polegało na nieudzieleniu zgody pozwanemu na złożenie odpowiedzi na pismo przygotowawcze powoda z 3 września 2020 r. (stanowiącego replikę na odpowiedź na pozew) i zwrocie pisma pozwanego z dnia 21 września 2020 r., wobec nieuprawnionego przyjęcia, że:

- pozwany, po złożeniu odpowiedzi na pozew, nie mógł przedstawiać nowych twierdzeń i dowodów na odparcie twierdzeń powódki, mimo że taka konieczność zaistniała dopiero w związku z wniesieniem przez powódkę repliki na odpowiedź, a pozwany zrobił to w terminie wynikającym z art. 458^s §4 zdanie 2 k.p.c.;

- pozwany powinien był uzyskać uprzednią zgodę na złożenie pisma przygotowawczego, którego nie mógł złożyć z góry wraz z takim wnioskiem, podczas gdy wymóg uzyskania uprzedniej zgody (tj., poprzedzającej pismo) nie wynika w żaden sposób z art. 205³ § 1,2 k.p.c., a nadto sprzeciwia się treść art. 458^s §4 k.p.c., obligującego strony do przedstawienia wszelkich twierdzeń i dowodów w zawitym terminie dwóch tygodni od powstania potrzeby ich powołania, co zakłada konieczność złożenia w tym terminie stosownego pisma przygotowawczego, nawet bez uprzedniej zgody sądu;

3. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 235² §1 pkt 1-3, 5-6 k.p.c. w zw. z art. 458^s §1 zw. z art. 327^f § 1 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i oddalenie wniosku pozwanego o przesłuchanie świadka J, M. na fakty wskazane w odpowiedzi na pozew oraz piśmie pozwanego z 21 września 2020 r., a także wniosków dowodowych pozwanego zawartych w piśmie z 21 września 2020 r. oraz 8 grudnia 2020 r.:

- wobec błędnego uznania, że nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, co było skutkiem błędnej wykładni art. 15 ust. 1 pkt 4 unzk przytoczonej w ramach pierwszego zarzutu apelacji w sytuacji, gdy wskazane środki dowodowe zmierzały do wykazania faktów istotnych dla sprawy - w tym tego, że usługi pozwanego były rzeczywiście świadczone i że z ich świadczenia powód odnosił konkretne korzyści - czy to poprzez wzrost sprzedaży jego towarów, czy też promowania jego towarów oraz marki wśród co najmniej kilkudziesięciu tysięcy potencjalnych klientów;

- skutek błędnego przyjęcia, że wskazane dowody powinny zostać zgłoszone już w odpowiedzi na pozew, choć potrzeba ich zgłoszenia powstała w związku ze stanowiskiem zajęтым przez powódkę m.in. w replice na odpowiedź na pozew;

- choć sąd ani na rozprawie, ani w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia nie wyjaśnił, dlaczego oddalił wnioski dowodowe również na podstawie art. 235² § 1 pkt i,3,5-6 k.p.c., przez co w tym zakresie uzasadnienia wyroku nie poddaje się kontroli instancyjnej.

4. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c. w zw. z art. 327¹ §1 pkt. 1 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów co polegało na:

- przyjęciu, że powód w zamian za uzgodnione wynagrodzenie nie otrzymał jakiegokolwiek świadczenia od pozwanego, podczas gdy z innych elementów uzasadnienia wynika, że fakt świadczenia usług przez pozwanego był w zasadzie bezsporny pomiędzy stronami, co zresztą potwierdziła strona powodowa na rozprawie w dniu 26 stycznia 2021 r. odnosząc się do wniosku pozwanego z 8 grudnia 2020 r. - przez co treść uzasadnienia nie pozwala na jednoznaczne ustalenie, jakie było ostateczne stanowisko Sądu Okręgowego w Poznaniu w tym zakresie (tj. czy usługi pozwanego w jego ocenie były wykonywane, czy też nie), choć jest to istotna, wręcz fundamentalna okoliczność dla tej sprawy).

- błędnym i dowolnym przyjęciu, że powód nie mógł i nie negocjował treści spornych usług, ani też nie miał wpływu na to, w jaki sposób były wykonywane, podczas gdy temu zaprzecza chociażby korespondencja e-mailowa złożona do akt sprawy, do której Sąd Okręgowy w Poznaniu w żaden sposób nie odniósł się w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia;

- błędnym i dowolnym przyjęciu, że powódka nie mogła odnieść jakichkolwiek korzyści z raportu prof. S., bo dotyczył on zachowania konsumentów, a z nimi - według sądu - powód nie handluje, podczas gdy nie wiadomo na jakiej podstawie sąd dokonał takich ustaleń, skoro nie były one przedmiotem postępowania dowodowego, a mimo tego na takiej podstawie uznał usługę pozwanego za pozorną;

5. zarzuty błędnego zastosowania art. 15 ust. 1 pkt 4 uznk w zw. z art. 6 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, i w konsekwencji:

- błędne przyjęcie - a limine - że usługi pozwanego w postaci dodatkowej ekspozycji towarów, promowania powoda przez umieszczenie linku do strony internetowej na stronie pozwanego, czy też sporządzenie i wydanie powodowi raportu prof. S. wypełniały hipotezę art. 15 ust. 1 pkt 4 uznk, co nie miało podstaw, w szczególności wobec nieprzedstawienia przez powoda jakichkolwiek dowodów na to, że usługi nie były wykonywane, powód nie miał wpływu na ich treść, bądź by nie przynosiły korzyści powodowi lub uzgodnione wzajemne wynagrodzenie było nieekwiwalentne,

- błędne przyjęcie błędne że ww. usługi pozwanego i uzyskane za nie wynagrodzenie mogą podlegać hipotezie art. 15 ust. 1 pkt 4 uznk w sytuacji, gdy zostały one wspólnie uzgodnione przez strony, powódka brała udział w ich wykonaniu, usługi zostały rzeczywiście wykonane przez pozwanego, a ustalone za nie wynagrodzenie było ekwiwalentne do wykonanych usług, co wynikało m.in. za bezzasadnie oddalonych przez sąd I instancji wniosków dowodowych pozwanego, czego dotyczy drugi zarzut apelacji;

6. art. 18 ust. 1 pkt 5 uznk w zw. z art. 405 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, co było konsekwencją wszystkich w/w zarzutów i co polegało na przyjęciu, że powódce przysługuje względem pozwanej roszczenie o zwrot bezpodstawnie uzyskanych korzyści w wysokości odpowiadającej uzyskanemu przez pozwaną wynagrodzeniu, podczas gdy pozwana nie popełniła czynu nieuczciwej konkurencji opisanego w art. 15 ust.1 pkt 4 uznk.

7. art. 442¹ k.c. w zw. z art. 18 ust. 1 pkt 5 uznk poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że roszczenie powoda przedawnia się na zasadach określonych w art. 442¹ k.c., podczas gdy powód nie dochodził w tej sprawie roszczeń odszkodowawczych, których dotyczy ten przepis, ale roszczeń o wydanie bezpodstawnie uzyskanych korzyści;

8. art. 554 kc w zw. z art. 18 ust. 1 pkt 5 uznk poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i pominięcie, iż uznanie wynagrodzenia pozwanego za tzw. opłaty półkowe takim stanem rzeczy, iż oświadczenia pozwanego o potrąceniu tych opłat z roszczeniem powódki o zapłatę ceny sprzedaży było bezskuteczne i co w konsekwencji oznaczałoby, że powódce

przysługuje nie roszczenie o wydanie bezpodstawnie uzyskanych korzyści (których pozwany nie uzyskał), ale o zapłatę pozostałej (nieskutecznie potrąconej) części ceny za sprzedane towary; takie zaś roszczenie przedawnia się zgodnie z art. 554 k.c. z upływem dwóch lat, i co prowadziłyby do wniosku, że roszczenie powódki co do kwoty 23.985 zł jest przedawnione;

9. art. 18 ust. 1 pkt 5 uznk w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie, że to pozwany nie udowodnił zarzutu zawyżenia roszczenia powoda o kwotę podatku VAT, podczas gdy to powód powinien był udowodnić, że pozwany jest w tym zakresie wzbogacony względem powoda (a nie jest, bo pozwany musiał zapłacić ww. podatek VAT do urzędu skarbowego), a powód jest z kolei zubożony o kwotę podatku VAT zapłaconego pozwanemu w ramach wynagrodzenia za świadczone usługi, tj. że nie mógł kwoty tego podatku odliczyć od podatku należnego, przez co faktycznie poniósł jego ekonomiczny ciężar.

Na podstawie powyższych zarzutów wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w pozostałej części w stosunku do pozwanego oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu za pierwszą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie; zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu za postępowanie przed sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie.

W zakresie postępowania dowodowego wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów niezasadnie oddalonych przez sąd I instancji, a zgłoszonych odpowiednio w odpowiedzi na pozew (tj. w zakresie ograniczenia tezy dowodowej dla świadka J. M.), piśmie przygotowawczym z 21 września 2020 r. i wniosku dowodowym z 8 grudnia 2021 r. a także o następcze wyrażenie zgody na złożenie pisma przygotowawczego pozwanego z 21 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje

Apelacja w części okazała się zasadna.

Sąd odwoławczy podzielił bowiem argumenty pozwanego odnoszące się do błędnej oceny materiału dowodowego i w konsekwencji naruszenia prawa materialnego art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm., dalej (...)) w odniesieniu do jednej z usług pozwanego. W pozostałej zaś części Sąd Okręgowy na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które sąd odwoławczy przyjął za własne. W ramach przeprowadzonej kontroli instancyjnej Sąd II instancji nie dostrzegł uchybień, które winny być uwzględnione z urzędu. W konsekwencji, dalsza argumentacja Sądu Apelacyjnego koncentrować się będzie na tych zagadnieniach, które wyeksponowane zostały w apelacji.

Jeśli chodzi o zarzuty naruszenia prawa procesowego odnoszące się do nieudzielenia przez Sąd I instancji zgody na złożenie dalszego pisma procesowego oraz oddalenia wniosków dowodowych to okazały się one bezpodstawne. Słuszna była decyzja Sądu o zwrocie pisma pozwanego z dnia 21 września 2020 r, które zostało złożone bez zarządzenia (art. 205³ § 5 k.p.c.). Twierdzenie apelującego, że złożenie dupliki z dnia 21 września 2020 r. na replikę powoda było wywołane potrzebą odniesienia się do twierdzeń i dowodów zgłoszonych przez powoda w replice do odpowiedzi na pozew było pozbawione racji. Replika powoda do odpowiedzi na pozew, nie zawierała bowiem żadnych nowych twierdzeń i dowodów, których to powód nie przedstawił w pozwie Wszystkie twierdzenia i dowody, które pozwany chciał zgłosić w piśmie z dnia 21 września 2021 r. znane były pozwanemu już w momencie składania odpowiedzi na pozew. Nie pojawiły się żadne nowe okoliczności, które uzasadniałyby potrzebę złożenia kolejnego pisma (art.458⁵ § 4 k.p.c.) Brak zobowiązania pozwanego do złożenia kolejnego pisma procesowego był równoznaczny z wnioskiem, że termin do powołania twierdzeń i dowodów upłynął pozwanemu wraz z wniesieniem odpowiedzi na pozew. Wnioski dowodowe zgłoszone przez pozwanego w piśmie z dnia 8 grudnia 2020 r. były spóźnione, pozwany był obowiązany powołać wszystkie dowody i twierdzenia w odpowiedzi na pozew (art. 458⁵ § 1 k.p.c.). Nic nie stało na przeszkodzie by dowody z dokumentów przedstawić już przy odpowiedzi na pozew.

Świadek J. M. (1) został przesłuchany z wniosku powoda i to przy aktywnym udziale pełnomocników obu stron. Sąd I instancji prawidłowo natomiast, zgodnie z art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c., pominął ten dowód w części i wyeliminował z tezy dowodowej fakty, które strony uznawały za bezsporne lub które zostały powołane przez pełnomocników pozwanego z naruszeniem art. 458⁵ § 1 k.p.c.

Częściowo zasadny okazał się zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w odniesieniu do przyjęcia, że powód w zamian za uzgodnione wynagrodzenie nie otrzymał (w sensie ekwiwalentnym, ekonomicznie uzasadnionym) świadczenia od pozwanego za wszystkie zaproponowane usługi, o czym mowa będzie poniżej.

Rację ma pozwany, że w ramach swobody zawierania umów (art. 353¹ k.c.) dopuszczalne jest ustalenie w umowie między dostawcą, a podmiotem dokonującym odsprzedaży towaru określonych świadczeń pieniężnych ze strony dostawcy, jeżeli mają one odpowiednik w konkretnych świadczeniach niepieniężnych uzyskiwanych z tego tytułu przez dostawcę (por. stanowisko Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów co do interpretacji nowelizacji ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Dz.Urz. UOKiK z 2003 r. Nr 1, poz. 240).

Gdy strony zastrzegają w umowie określone usługi, które mają być świadczone przez kupującego na rzecz sprzedawcy, konieczne jest jednak każdorazowo badanie, czy in casu były one rzeczywiście świadczone na rzecz dostawcy (sprzedawcy) i nie miały fikcyjnego charakteru, a także czy wysokość zastrzeżonych z tego tytułu opłat w zestawieniu z kosztami ponoszonymi przez odbiorcę towaru lub potencjalnymi korzyściami dostawcy nie wskazuje, że de facto sprzedawca został obciążony opłatami, których pobieranie stanowi czyn nieuczciwej konkurencji (por. np. w nowszym orzecznictwie wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 436/15, z dnia 28 marca 2018 r., V CSK 217/17, z dnia 13 czerwca 2018 r., IV CSK 262/17, i z dnia 15 czerwca 2018 r., I CSK 494/17).

Sąd Okręgowy przyjął, że pobieranie innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży stanowi czyn nieuczciwej konkurencji bez konieczności dowodzenia, że zachowanie pozwanego skutkowało utrudnieniem dostępu do rynku powodowi. Tym samym odwołał się do dominującego w orzecznictwie stanowiska, że do oceny czynu z art. 15 ust. 1 pkt 4 (...) wystarczające jest ustalenie, że miało miejsce pobranie opłat dodatkowych, a zatem bez konieczności zbadania, czy pobieranie ich powodowało naruszenie dostępu do rynku i czy było związane z otrzymaniem w zamian świadczenia ekwiwalentnego przez dostawcę, co pozwany w swojej apelacji zakwestionował.

Zagadnienie związane z rozkładem ciężaru dowodu w odniesieniu do art. 15 ust. 1 (...) w orzecznictwie Sądu Najwyższego nadal nie jest jednolicie postrzegane.

W wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2018 r. V CSK 217/17, z dnia 21 marca 2017 r., I CSK 303/16) zostało stwierdzone, że przypadku art. 15 ust. 1 (...) nie ma wyłączenia stosowania art. 6 k.c. W związku z tym ciężar dowodu, że określone świadczenie miało inny charakter niż marża handlowa i jednocześnie spowodowało utrudnienie dostępu do rynku, spoczywa na powodowym przedsiębiorcy. Nie zostało przewidziane jakiegokolwiek domniemanie naruszenia prywatnego prawa konkurencji. W przypadku zatem twierdzenia, że narzucone dostawcy jednostronnie opłaty w istocie nie dotyczyły usług marketingowych, promocyjnych, reklamowych czy innych, bowiem takie usługi nie były w rzeczywistości wykonane, albo stwarzano jedynie pozór świadczenia, czy też że nie miały ekonomicznej wartości dla dostawcy, na powodzie spoczywa ciężar wykazania, że takie zachowanie wypełniało hipotezę art. 15 ust. 1 pkt 4 (...)

Natomiast w wyroku z dnia 7 listopada 2019 r. I CSK 433/18 Sąd Najwyższy uznał, że w tych wszystkich sytuacjach, gdy czyn nieuczciwej konkurencji wynika wprost z jednego z przypadków wskazanych w punktach od 1 do 5 ust. 1 art. 15 (...) powód nie musi udowadniać, że utrudnia mu to jednocześnie dostęp do rynku. W tym wypadku dowód przeciwny obciąża pozwanego. Sytuacja kształtuje się odmiennie wówczas, gdy określony czyn nieuczciwej konkurencji nie jest stypizowany w jednym z punktów art. 15 ust. 1 (...). Wówczas powoda obciąża dowód nie tylko tego czynu, ale i faktu, że w wyniku jego dopuszczenia się, wystąpiło utrudnienie w dostępie do rynku.

W sprawie nie było jednak potrzeby zajmowania konkretnego stanowiska w odniesieniu do rozkładu ciężaru dowodowego, ponieważ w świetle zgromadzonego materiału dowodowego zaistniały przesłanki do przyjęcia, że

pozwany dopuścił się czynu nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 15 ust. 1 pkt 4 (...) (poza opłatą pobraną za udostępnienie linku do strony internetowej powoda na stronie pozwanego – o czym będzie poniżej i umieszczeniu nazwy powoda w urodzinowej karcie okolicznościowej- nieuznanej przez Sąd za czyn nieuczciwej konkurencji).

Nie zostało podważone ustalenie, że powód był zobowiązany do ponoszenia opłat, pomimo tego, że nie uzyskiwał żadnego nowego świadczenia ze strony pozwanego. Dodatkowe opłaty pozostawały bez związku z umową sprzedaży towarów i było nieuzasadnione kosztowo. Według powoda warunki umowy zawierające kwestionowane postanowienia zostały narzucone, bez możliwości ich jakiegokolwiek negocjacji. Potwierdzały to również zeznania świadka J. M. (1), który wspominał o negatywnych emocjach przedstawicieli strony powodowej w odniesieniu do oferowanych warunków handlowych, jak i o tym, że pomimo tego warunki zaproponowane przez pozwanego pozostały bez zmian. Konkluzja nie może być inna jak to, że strona powodowa została zmuszona do ich przyjęcia, zaś alternatywą było niewęście do sieci pozwanego. Nie może tu być zatem mowy o jakiegokolwiek swobodzie w zawieraniu umowy o treści zaoferowanej przez pozwanego. Twierdzenie pozwanego o uzgodnieniu warunków, wpływie powoda na ich treść jest oderwane od zgromadzonego materiału dowodowego i sprzeczne jest z zasadami doświadczenia życiowego.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko, że usługi udostępnienia dodatkowej powierzchni reklamowej ((...)), która polegała na umieszczeniu towaru pozwanego (uprzednio nabytego od powoda) oznaczonego firmą powoda w odpowiednich miejscach sklepu (w głównych alejkach, tuż przy kasach lub przy końcówkach regałów) oraz wykonanie raportu na temat zachowań konsumpcyjnych nabywczych mieszkańców W. i województwa (...) ((...)) – raport B. S. należało zakwalifikować jako opłaty inne niż marża handlowa. Sąd odwołuje się przy tym do argumentacji Sądu I instancji bez jej ponownego przytaczania.

Mówienie o konkretnych korzyściach powoda za świadczenia tego rodzaju usług wymagałoby przeprowadzenia szczegółowego wyliczenia czy i na ile, skutek tych działań zwiększyła się sprzedaż produktów powoda w porównaniu do sytuacji, gdyby usługi te nie były świadczone. Wykazanie tego faktu spoczywałoby w tej sytuacji na pozwanym skoro przedstawiony przez stronę powodową materiał dowodowy prowadził do wniosku o braku korzyści ekonomicznych dla powoda. Fakt wykonania tych usług, na co powoływał się pozwany, ani nie świadczył o ekwiwalentności świadczeń, ani o korzyściach dla powoda. Działania promocyjne przedsiębiorcy przyjmującego towar do sprzedaży są również korzystne dla dostawcy towaru. Wraz ze wzrostem sprzedaży u pozwanego wrasta sprzedaż towarów powoda na rzecz pozwanego. Nie oznacza to jednak, co trafnie dostrzegł Sąd Okręgowy, że pozwany mógł przerzucać - choćby tylko w części - ogólne, standardowe koszty promocyjne immanentnie związane ze sprzedażą własnych towarów na powoda.

Powód był jedynym dostawcą pozwanej stąd dodatkowa opłata, pobrana przez pozwanego z tytułu udostępnienia dodatkowej powierzchni reklamowej była niezasadna i stanowiła w istocie inną niż marża handlowa opłatę za przyjęcie towaru do sprzedaży, skoro pozwany w innych miejscach swoich sklepów nie sprzedawał produktów malarskich innych niż produkty powoda.

Prawidłowo Sąd Okręgowy w Poznaniu ocenił usługę - raport na temat zachowań konsumpcyjnych na terenie W. i województwa (...) sporządzony przez B. S., w szczególności ustalając, że raport ten był ogólnikowy, a ponadto, że miał znaczenie wyłącznie dla pozwanego. Okoliczność, że za przygotowanie tego raportu powód zapłacił proporcjonalnie małe wynagrodzenie w wysokości 14.760 zł brutto, biorąc pod uwagę nakład pracy i koszt poniesiony na jego przygotowanie przez pozwanego, była bez znaczenia. Raport nie został bowiem przygotowany dla powoda, nie uwzględniał nawet branży, dla której produkty dostarcza powód, Raport ten dotyczył zachowań konsumpcyjnych i nabywczych mieszkańców W. i województwa (...) i nie odnosił się do produktów malarskich. Nie sposób znaleźć zatem uzasadnienia dla twierdzenia pozwanego, że raport ten miałby stanowić źródło cennej wiedzy w kontekście opracowania planów sprzedażowych, skoro nie odnosił się on do produktów malarskich produkowanych i sprzedawanych przez powoda.

Apelacja powoda zasługiwała natomiast na uwzględnienie w odniesieniu do opłat pobranych za usługę polegającą na udostępnieniu linku do strony internetowej powoda na stronie internetowej pozwanego. Sąd Okręgowy uznał wprawdzie, że opłaty pobieranej za udostępnienie linku do strony www należącej do powoda na stronie pozwanego,

tj. (...) nie sposób nie uznać za czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 15 ust. 1 pkt 4 (...) jednakże Sąd odwoławczy nie podzielił tego stanowiska.

W świetle stanowiska pozwanego usługa nie polegała na prostym informowaniu jego klientów kto jest producentem towarów powoda, ale na zamieszczeniu na jego stronie odwołania do strony internetowej powoda. Pozwany musiał wykonać określone prace informatyczne polegające na stworzeniu na swojej stronie odpowiednich mechanizmów, które następnie automatycznie odsyłałyby do strony internetowej powoda. Efekt był taki, że w gazecie internetowej pozwanego, przy produktach powoda, istniało hiperłącze kierujące do strony internetowej powoda. Klient klikając na produkty powoda, umieszczone w gazecie, był automatycznie przekierowany na jego stronę internetową, gdzie mógł się zapoznać z marką powoda, jak i jego innymi produktami, które nie były oferowane przez pozwanego.

Przedstawienie informacji o producencie towaru, którym handluje pozwany wraz z przekierowaniem ze swojej strony internetowej na stronę powoda jest reklamą towarów produkowanych przez powoda i to nie tylko tych będących w ofercie pozwanego. Kupujący, w tym prowadzący sieć handlową, nie ma obowiązku zamieszania na swej stronie internetowej odesłania do strony internetowej jakiegokolwiek producenta sprzedawanych przez siebie towarów. Taki obowiązek nie wynika z przepisów prawa. Nie jest też znana Sądowi Apelacyjnemu taka praktyka rynkowa. Pozwany jest przede wszystkim hurtownikiem, a jego klienci to głównie inni przedsiębiorcy, nie zaś konsumenci, jak stwierdził sąd. Dlatego informacja dla poszukujących określonych towarów w postaci wskazania adresu internetowego jest bez wątpienia ekonomicznie korzystna i zdziałana w interesie powoda stanowiąc reklamę jego produktów

Wskazać należy, że usługę umieszczenia nazwy powoda w urodzinowej karcie okolicznościowej Sąd słusznie uznał za reklamę, skierowaną do osób trzecich, dzięki czemu upowszechniono w zbiorowej świadomości markę powoda. Tak samo było, w ocenie Sądu Apelacyjnego, w przypadku zamieszczenia linku z adresem internetowym powoda. Dlatego naliczenie opłaty za tę usługę nie można było uznać za czyn nieuczciwej konkurencji, którego miałby się dopuścić pozwany w przeciwieństwie do wcześniej wskazanych czynności pozwanego. Link do strony internetowej powoda był zamieszczony w gazetkach internetowych pozwanego obowiązujących w okresach od 14 czerwca 2018 r. do 27 czerwca 2018 r. oraz od 6 czerwca 2019 r. do 19 czerwca 2019 r. Umieszczony w gazecie link został wskazany pozwanemu przez powoda, co oznacza, że powód wiązał przewidywane korzyści z przedstawieniem klientom właśnie tej witryny, a nadto brał czynny udział w wykonaniu tej usługi, mając wpływ na jej treść.

Niesłuszne zatem było nieuznanie opłat objętych fakturami nr (...) z dnia 30 czerwca 2018 r. na kwotę 11.500 zł netto (14.145 zł brutto), nr (...) z dnia 26 czerwca 2019 r. na kwotę 11.500 zł netto (14.145 zł brutto) tj. na łączną kwotę 28.290 zł za usługę dodatkową świadczoną przez pozwanego.

W konkluzji stwierdzić należy, że pozwany dopuścił się dwóch czynów nieuczciwej konkurencji i w związku z tym powodowi należy zwrot bezpodstawnie uzyskanych korzyści w kwocie 44.280 zł (art. 18 ust. 1 pkt 5 (...)).

Sąd Okręgowy rozważał podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia, Sąd odwoławczy przyjmuje za własne wszystkie te uwagi. Powód wbrew twierdzeniom apelującego nie dochodził roszczenia z tytułu zapłaty pozostałej ceny za towar, które przedawnia się w krótszym, dwuletnim terminie (art. 554 k.c.), lecz zwrotu bezpodstawnie uzyskanych korzyści. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 sierpnia 2009r. III CZP 58/09 OSNC 2010/3/37 zaznaczył, że art. 18 ust. 1 pkt 5 (...) stanowi samodzielną podstawę do dochodzenia roszczenia o wydanie przez kupującego bezpodstawnie uzyskanych korzyści z tytułu pobierania od sprzedawcy innych niż marża handlowa opłat. Przepis art. 18 ust. 1 pkt 5 (...) wskazuje, że w razie dokonania czynu nieuczciwej konkurencji, przedsiębiorca, którego interes został zagrożony lub naruszony, może żądać wydania bezpodstawnie uzyskanych korzyści, na zasadach ogólnych tj. na podstawie art. 405 k.c.

Bezpodstawne wzbogacenie obejmuje z zasady wszystko, co wyszło z majątku zubożonego i zwiększyło aktywa bądź zmniejszyło pasywa w majątku wzbogaconego. Skoro zatem powód zapłacił pozwanemu kwoty brutto, to w przypadku uznania, że płatności te stanowiły inne niż marża handlowa opłaty za przyjęcie towarów do sprzedaży, pozwany jest zobowiązany zwrócić wszystko to, co od powoda otrzymał bezpodstawnie, tj. kwotę brutto.

Oplaty za usługi objęte wystawionymi przez pozwanego fakturami VAT zostały przez pozwanego pobrane w ten sposób, że dokonując płatności na rzecz powoda z tytułu dostarczonych przez niego pozwanemu towarów, pozwany kwotę należności objętych wystawionymi przez powoda fakturami VAT pomniejszał o kwotę należności naliczonych przez niego z tytułu usług, w związku z którymi wystawił własne faktury VAT. Jeśli strona pozwana uiściła podatek VAT wynikający z faktur dokumentujących usługi marketingowe (których w istocie nie wykonała), to doprowadziła do powstania nadpłaty podatku, która to nadpłata może być zwrócona bądź zaliczona na poczet innych zobowiązań podatkowych. Ostatecznie jednak sposób dokonania przez strony rozliczeń w tym przedmiocie stanowi zagadnienie, które winno być rozstrzygnięte na gruncie postępowania podatkowego.

W judykaturze przyjmuje się, że obowiązek zwrotu nienależnych świadczeń pobranych, jako opłaty, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k., obejmuje także zwrot pobranego w ramach tych świadczeń podatku VAT (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2011 r. I CSK 66/11, LEX nr 1133784).

Wobec powyższego na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i zasądzoną przez Sąd I instancji kwotę obniżył do 44.280 zł oddalając powództwo także co do kwoty 28.290 zł z odsetkami. W pozostałym zakresie Sąd apelację pozwanego na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił z uwagi na jej bezzasadność.

Zmiana wyroku łączyła się ze zmianą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania (pkt 3) którymi z uwagi na wynik sporu Sąd w 46 % obciążył powoda, a w 54 % pozwanego i zasądził od pozwanego na rzecz powoda 2.642 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd również orzekł uwzględniając wynik sporu (art. 100 k.p.c.) i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 1293 zł. Na koszty postępowania składały się: koszty powoda to wynagrodzenie pełnomocnika; koszty pozwanego to opłata od apelacji 3629 zł, wynagrodzenie pełnomocnika 4050 zł (§2 pkt 6, § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych). tj. łącznie 7.679 zł. Pozwany wygrał proces w 49%, powód w 61%. Wobec tego Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego 1293 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Na podstawie art. 350 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 8 lipca 2021 r. sprostował w pkt. 3 wskazaną tam kwotę zasądzoną z tytułu kosztów postępowania. Błąd popełniony w wyroku był wynikiem błędu rachunkowego polegającego na nieprawidłowym uwzględnieniu składników kosztów procesu poniesionych przez pozwanego.

Małgorzata Gulczyńska Elżbieta Fijałkowska Małgorzata Goldbeck Malesińska

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu własnoręcznego na podstawie § 21 ust. 4 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym

st. sekr. sądowy Ewa Gadomska

--	--	--